

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ДИЗАЙНУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
О.В. Пономаренко
« 24 » _____ 2016 р.

**Майстерність актора театру ляльок та технологія виготовлення
театральної ляльки**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
освітня програма «Театральне мистецтво»

Укладач заслужена артистка України Соколовська Н. П.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри акторської
майстерності та дизайну
Протокол № 1 від "23" серпня 2016 р.
Завідувач кафедри _____
Г.В.Локарева

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології
Протокол № 1 від "23" серпня 2016 р.
Голова науково-методичної ради
факультету _____ Є.М. Калюжна

2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 5	Галузь знань: 02 - культура і мистецтво	Нормативна
Загальна кількість годин: 150	Спеціальність: 026 «Сценічне мистецтво»	Рік підготовки:
	Освітня програма «Театральне мистецтво»	1-й
		Лекції
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 3	Рівень вищої освіти: бакалаврський	26 год.
		Практичні, семінарські
		12 год.
		Самостійна робота
		112 год.
	Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Майстерність актора театру ляльок та технологія виготовлення театральної ляльки” є забезпечення особистісної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності, дати теоретично-практичні знання з освоєння основних принципів управління та оволодіння технікою роботи з театральною лялькою, як з художнім інструментом. Освоєння технології виготовлення театральної ляльки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Майстерність актора театру ляльок та технологія виготовлення театральної ляльки» є:

- дати знання про різновид систем театральних ляльок;
- ознайомитися з специфікою устрою сценічної площадки театру ляльок;
- вивчити особливості майстерності актора театру ляльок;
- ознайомитися з технологією виготовлення театральної ляльки;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знати:

- різновид систем театральних ляльок;
- специфіку устрою сценічного майданчика;
- особливості ляльководіння традиційних систем театральних ляльок;
- основи технології виготовлення театральної ляльки.
- сучасні тенденції розвитку театру ляльок.

Вміти:

- володіти елементами сценічної дії;
- освоїти і працювати професійно з різними видами “рукавичної” ляльки.
- користуватись категоріально-понятійним апаратом театального мистецтва.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу “Майстерність актора театру ляльок та технологія виготовлення театральної ляльки ” ґрунтується на таких базових дисциплінах, як “Сценічна мова”, “Майстерність актора”, та щільно пов'язана із такими курсами, “Сценічний рух”, “Хореографія”, “Вокал” тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Театр ляльок, як вид театрального мистецтва. Специфіка роботи актора лялькаря з “оживлення” предмета.

Тема 1. Специфіка устрою стаціонарних будівель та сцени театрів ляльок.

Різновиди театральних споруд. Призначення технічних засобів сцени. Освітлення та акустика сценічних майданчиків театрів ляльок. Види декорацій для оформлення вистав в театрі ляльок. Ширма в театрі ляльок. Структура та значення багатопланової ширми в театрі ляльок. Використання засобів кіно в постановці вистав театру ляльок. Планшет сцени та принципи розміщення декорацій. Застосування закулісної частини сцени. Використання карманів сцени, куліс та падуг.

Тема 2. Робота над створенням художнього образу театральної ляльки та практичним освоєнням вправ для розвитку пластики рук.

Втілення художнього образу на сцені за допомогою художнього інструменту - театральної ляльки. Освоєння психологічного вирішення ролі через пластичні дії фізичного тіла ляльки. Освоєння фізичних вправ для розвитку спритності, пластичності і виразності рук актора. Знайомство з образними вправами.

Тема 3. Ознайомлення з технологією виготовлення пап'є-маше та специфікою виготовлення креслень театральної ляльки.

Технологія виготовлення пап'є-маше. Виготовлення специфічного клею та розчину для роботи з пап'є-маше. Особливості підбору матеріальної частини для виготовлення пап'є-маше. Принцип виклеювання пап'є-маше. Робота з виготовлення гіпсової форми. Практичне виготовлення креслень театральної ляльки. Послідовність одягнення ляльки згідно вибраного образу дійової особи.

Тема 4. Практична робота з “оживлення” предмета.

Підготовка та показ простих етюдів на виконання фізичних дій з предметом. Підготовка та показ сюжетного етюдів з “оживлення” предмету на основі драматургічного матеріалу (уривки з п'єс, байки, пісні, діалоги і т.д.). Практична робота над парними етюдами.

Розділ 2. Ознайомлення та практичне освоєння “рукавичної” системи театральної ляльки.

Тема 5. Специфіка устрою і різновиди “рукавичних” театральних ляльок та їх механізація.

Устрій ширмової театральної ляльки та освоєння способу її керування. Вивчення принципу виготовлення ескізу театральної ляльки в масштабі. Ознайомлення з принципом дії механіки “рукавичної” ляльки. Ознайомлення з принципом визначення необхідних фізичних дій ляльки для створення сценічного образу у виставі. Вирішення характеру поведінки ляльки, вивчення дії ляльки під час виконання ролі. Визначення основні частини необхідні для механізації ляльки. Ознайомлення з принципом дії механіки “рукавичної” ляльки.

Тема 6. Практичне виготовлення “рукавичної” театральної ляльки.

Освоєння виготовлення викрою монтьюра. Виготовлення патренок для ручок. Декорування “рукавичної” театральної ляльки згідно з вимогами вистави. Вивчення принципу

виготовлення ескізу театральної ляльки в масштабі. Вирішення характеру поведінки ляльки, вивчення дії ляльки під час виконання ролі. Визначити основні необхідні частини для механізації ляльки.

Тема 7. Тренаж для роботи з "рукавичною" театральною лялькою.

Освоєння вправ для розвитку пластики рук. Освоєння вправ з координації дій. Освоєння вправ на зняття м'язових затисків тіла, рук, обличчя.

Тема 8. Підготовка та показ концертних номерів з предметом та "рукавичною" лялькою.

Робота над етюдами з «рукавичною» лялькою. Підготовка сюжетного етюду з «рукавичною» лялькою на основі драматургічного матеріалу (уривки з п'єс, байки, пісні, діалоги і т.д.) Показ концертних номерів з предметом. Показ концертних номерів з «рукавичною» лялькою.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	Інд.	Сам.роб	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Театр ляльок, як вид театрального мистецтва. Специфіка роботи актора лялькаря з оживлення предмету .						
Тема 1. Специфіка устрою стаціонарних будівель та сцени театрів ляльок.	8	2	-	-	-	6
Тема 2. Робота над створенням художнього образу театральної ляльки та практичним освоєнням вправ для розвитку пластики рук.	20	4	2	-	-	14
Тема 3. Ознайомлення з технологією виготовлення пап'є-маше та специфікою виготовлення креслень театральної ляльки.	18	2	2	-	-	14
Тема 4. Практична робота з "оживлення" предмета.	20	2	2	-	-	16
Разом за розділом 1	68	12	6	-	-	50
Розділ 2. Ознайомлення та практичне освоєння «рукавичної» системи театральної ляльки.						
Тема 5. Специфіка устрою і різновиди «рукавичних» театральних ляльок та їх механізація.	12	2	-	-	-	10

Тема 6. Практичне виготовлення «рукавичної» театральної ляльки.	26	4	2	-	-	20
Тема 7. Тренаж для роботи з «рукавичною» театральною лялькою.	16	4	2	-	-	10
Тема 8. Підготовка та показ концертних номерів з предметом та з «рукавичною» лялькою.	28	4	2	-	-	22
Разом за розділом 2	82	14	6	-	-	62
Усього годин	150	26	12	-	-	112

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Специфіка устрою стаціонарних будівель та сцени театрів ляльок.	2
2	Робота над створенням художнього образу театральної ляльки та практичним освоєнням вправ для розвитку пластики рук.	4
3	Ознайомлення з технологією виготовлення пап'є - маше та специфікою виготовлення креслень театральної ляльки.	2
4	Практична робота з “оживлення” предмета.	2
5	Специфіка устрою і різновиди «рукавичних» театральних ляльок та їх механізація	2
6	Практичне виготовлення «рукавичної» театральної ляльки.	4
7	Тренаж для роботи з «рукавичною» лялькою.	4
8	Підготовка та показ концертних номерів з предметом та «рукавичною» лялькою.	4
	Разом	26

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Робота над створенням художнього образу театральної ляльки та практичним освоєнням вправ для розвитку пластики рук.	2
2	Ознайомлення з технологією виготовлення пап'є - маше та специфікою виготовлення креслень театральної ляльки.	2
3	Практична робота з “оживлення” предмета.	2
4	Практичне виготовлення «рукавичної» театральної ляльки.	2
5	Тренаж для роботи з «рукавичною» лялькою.	2

6	Підготовка та показ концертних номерів з предметом та «рукавичною» лялькою.	2
	Разом	12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Специфіка устрою стаціонарних будівель та сцени театрів ляльок.	6
2	Робота над створенням художнього образу театральної ляльки та практичним освоєнням вправ для розвитку пластики рук.	14
3	Ознайомлення з технологією виготовлення пап'є - маше та специфікою виготовлення креслень театральної ляльки.	14
4	Практична робота з "оживлення" предмета. Підготовка та показ етюдів з предметом.	16
5	Специфіка устрою і різновиди «рукавичних» театральної ляльок та їх механізація.	10
6	Практичне виготовлення «рукавичної» театральної ляльки.	20
7	Тренаж для роботи з «рукавичною» лялькою. Робота над етюдами з «рукавичною» лялькою. Підготовка сюжетного етюд з «рукавичною» лялькою на основі драматургічного матеріалу (уривки з п'єс, байки, пісні, діалоги і т.д.)	10
8	Підготовка та показ концертних номерів з предметом та «рукавичною» лялькою.	22
	Разом	112

8. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Поточне тестування та самостійна робота		Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	40	100
30	30		

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів, з яких:

- 30 - за теоретичні знання (доповіді на практичних заняттях, проходження поточного тестування);
- 30 - за практичні вміння (виконання і презентація практично-пошукового завдання).

Допуск до підсумкового контролю складає 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю складає 40 балів, з яких:

- 40 балів - за теоретичні знання (з яких 20 – усні відповіді на питання екзаменаційного білету та 20 - усна відповідь на поставлені додаткові питання);

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів	
1	Виконання практичних завдань з освоєння основних принципів управління театральною лялькою <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять.</i>	4	5	20	
2	Усні відповіді за планом семінарських занять <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять.</i>	4	5	20	
3	Доповнення і аналіз прослуханих відповідей <i>Термін виконання: під час проведення практичних занять.</i>	4	5	20	
4	Залік	1	Виготовлення простої рукавичної театральної ляльки <i>Термін виконання: упродовж екзаменаційно-залікової сесії (не пізніше дня заліку за розкладом).</i>	20	20
			Показ техніки ведення театральної ляльки та специфіки створення сценічного образу <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	20	20
Усього				100	

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях:

Оцінка «відмінно» (5 балів):

- свідоме, правильне, глибоке й повне засвоєння і розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- самостійне, творче застосування знань.

Оцінка «добре» (4 бали):

- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент спроможний виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

Оцінка «задовільно» (3 бали):

- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу із великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, недостатня самостійність мислення.

–репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

Оцінка «незадовільно»: (0-2 бали):

–відсутність знань, умінь та навичок;

–несвідоме, механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;

–відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бартрам Н. От игрушки к детскому театру. / Сер. Дети и театр. - Л.: Изд-во Известий ЦИК СССР и ВЦИК, 1925. - 104 с.
2. Бартрам Н., Овчинникова И. Е. Музей игрушки: об игрушке, кукольном театре, начатках труда и знаний и о книге для ребенка. - Л.: Academia, 1928. - 61 с.
3. Башкирский государственный театр кукол / Сост. засл. деят. Искусств Башкирской ССР С. Сайгона. - Уфа, 1980. - 28 с.
4. Богатырев Петр. Чешский кукольный и русский народный театр / Сборник по теории поэтического языка. Вып. VI. - Берлин-Петербург, ОПОЯЗ, 1923.-121с.
5. В профессиональной школе кукольника / Сборник научных трудов — ГИТМиК, 1979.- 158 с.
6. Образцов С.В. Актёр с куклой. - М-Л.: Искусство, 1938. – 171 с.
7. Образцов С.В. Моя профессия. - М-Л.: Искусство, 1981. – 464 с.
8. Симанович-Ефимова Н. Куклы на тростях. – М.: Искусство, 1940. – 52 с.
9. Королёв М. Искусство театра кукол. Основы теории. Л.: Искусство, 1973. – 108 с.

Додаткова:

1. Болгарский кукольный театр. / Ил. буклет - София: Центр для пропаганды и информации, без года издания. - 143 с.
2. В кукольном театре... / Сборник статей. — М.: Советская Россия, 1972. - 108 с.
3. В поисках жанра /Сборник статей о театре кукол/ - М., ВТО.
4. Гаврилов М. Кукольный театр Узбекистана. — Ташкент: Среднеазиатский Комитет по делам музеев, 1928. - 58 с.
5. Гершберг Л. Х. Кукольные театры зарубежной Азии. Учебное пособие / Машинопись - год не указан. - 147 с.
6. Голдовский Борис. Куклы. /Энциклопедия. - М.: Время, 2004 г.
7. Голдовский Борис. Записки кукольного завлита /Библиотека "Театра чудес" - М.: НТЦ "Ритм", 1993. - 57 с.
8. Голдовский Борис. Летопись театра кукол в России XV—XVIII веков; Кулши Анатолий. Летопись театра кукол в России XIX века/1800-1874/. - М., Берегиня, 1994. - 275 с.
9. Голдовский Борис, Смелянская Светлана. Театр кукол Украины. - Сан-Франциско, 1998. -274 с.
10. Гарик. История марионетки. Перевод с английского / Библиотека "Театра чудес"/ Репринтное издание. - СПб., 1913; Петроград, 1914; Москва, 1990.-109 с.
11. Деммени Евгений. За петрушечной ширмой.- М.-Л.: Государственное изд-во, 1930.-79 с.
12. Деммени Евгений. Куклы на сцене. — Л.-М.: Искусство, 1949. — 82 с., ил.
13. Деммени Евгений. Призвание - кукольник / Предисловие Н. В. Охочинского - Л.: Искусство, 1986. - 197 с. ил.
14. Еремин И. Русский народный кукольный театр. — машинопись, без года издания. - 59 с.
15. Залевская Т. Театры кукол в годы Великой Отечественной войны, — машинопись. - М.: 1984. - 96 с.
16. Искусство узбекских кукольников. - Ташкент, 1979.
17. Калмановский Е. Театр кукол, день сегодняшней: из записок критика - Л.: Искусство, 1977. - 116 с.

Інформаційні ресурси

1. А. Федотов. Техника театра кукол [Электронный ресурс] Режим доступа: // <http://rifmovnik.ru/lib/1/book.htm>
2. Борис Голдовский Режиссёрское искусство театра кукол России XX века. Очерки истории [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://fictionbook.ru/static/trials/06/99/59/06995966.a6.pdf> Історія виникнення Українського театру // [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <http://forum.lvivskakava.com/index.php?topic=351.02>.
3. Світ ляльок Миколи Данька [Електронний ресурс] Режим доступа: // http://ifteatr.org.ua/publ/quotgalickij_korespondent/12-1-0-26
4. Кафедра акторського мистецтва та режисури театру ляльок [Електронний ресурс] Режим доступа: // <http://knuikt.com.ua/struktura/teatr/rejisura.html>
5. Кукольный театр руками дошколят [Электронный ресурс] Режим доступа: // <http://festival.1september.ru/articles/508659/>

Погоджено *О.В. Милинска*
Навчальний відділ
« 24 » *лютого* 2016